

нюючи смисли справжні. Відбувається певна формалізація цих смислів, яку можна назвати некритичною (у науковому сенсі), оскільки йдеться про фіксацію зовнішніх ознак тих чи інших процесів, що відбиває відповідне поняття, що само по собі вже є редукуванням. Суть же їх втрачається функціонально надлишковими чи то документальними, чи то ритуальними вимогами, але саме вони стають більш важливими в процесі прийняття рішень, у тому числі й обов'язкових. У соціальному плані це є основою над-бюрократизації всіх сфер життя, що створює додаткові, надто часто величезні труднощі для переважної кількості громадян. У морально-етичному плані це орієнтує людей на нехтування устоями та нормами, що їх було вироблено гуманітарною культурою людства. В економічному плані це гальмує творчі потенції як окремих людей у прагненні до самореалізації й відповідного добробуту завдяки своїй праці, так і всього суспільства в цілому, а значить руйнується сама система природних взаємозв'язків на основі взаємодії як вільного обміну.

Таким чином вторинність стає основою споживацького ставлення до оточуючого світу, формалізація чого породжує паразитичні структури, які завдяки загальному становищу відсутності критичної оцінки будь-чого надає їм постійних переваг соціального, матеріального, статусного тощо гатунку, а надання цій формалізації юридичного статусу створює й відповідну правову реальність з перекрученими смислами, що кінець-кінцем консервує означені деградаційні процеси відносно сучасного правового процесу в парадигмальному напрямку "Схід". Для нас тоді є надто важливим пам'ятати про висновок Ю. Павленка, що "Захід і Схід залишаються на своїх місцях", тобто синтез культурних ареалів, тим більше в державно-правовій царині, традиційно слабкій в Україні, не є можливим. А вибір парадигми розвитку залежить від морально-вольової напруги. Але це вже є темою політологічного дослідження.

УДК 342.25; 352

Н.В. Камінська

■ **ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ У ПОСТРАДЯНСЬКИХ
КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

Аналізуються основоположні принципи, засади організації та функціонування, правове забезпечення місцевого самоврядування згідно з існуючими міжнародними стандартами регіонального і міжрегіонального характеру. На основі досвіду пострадянських країн виокремлено спільні і відмінні особливості їх систем місцевого самоврядування, місце серед органів публічної влади, а також специфіка форм діяльності.

У статті акцентується на особливостях системи місцевого самоврядування України, статусу територіальної громади як його первинного основного

суб'єкта, а також особливості європейських, азіатських, євразійських країн у цій сфері. У результаті визначаються тенденції удосконалення та гармонізації законодавства пострадянських країн з питань місцевого самоврядування у контексті глобалізації та євроінтеграції.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальні громади, пострадянські країни, європейські стандарти, демократія, місцеве управління

Аналізуються основопологаючі принципи, основи організації та функціонування, правове забезпечення місцевого самоуправління згідно з існуючими міжнародними стандартами регіонального та міжрегіонального характеру. На основі досвіду постсоветських країн виділені загальні та відмінні риси їх систем місцевого самоуправління, місце серед органів публічної влади, а також специфіка форм діяльності.

В статті акцентується на особливостях системи місцевого самоуправління України, статусу територіальної громади як її первинного основного суб'єкта, а також особливості європейських, азіатських, євразійських країн в цій галузі. В результаті визначаються тенденції удосконалення та гармонізації законодавства постсоветських країн по питанням місцевого самоуправління в контексті глобалізації та євроінтеграції.

Ключевые слова: местное самоуправление, территориальные общины, постсоветские государства, европейские стандарты, демократия, местное управление.

Analyses the fundamental principles, principles of organization and operation, legal support local self-government in accordance with existing international standards, regional and interregional nature. Based on the experience of post-Soviet states outlined the common and distinctive features of their systems local self-government, among public authorities, as well as specific forms of activity.

The article focuses on the features System of local self-government, status of the special subject of local self-government - territorial community, and also features European, Asian, Eurasian countries in this field. The result determined by trends in the improvement and harmonization of legislation post-Soviet states of local government in the context of globalization and European integration.

Key words: local self-government, territorial communities, post-Soviet states, European standards, democracy, local governance.

Постановка проблеми. У пострадянському просторі трансформаційні процеси мають свої особливості. Розпад СРСР супроводжувався реформуванням органів державної влади, створенням нових інституцій та інколи стихійною регіоналізацією. В Україні поряд з центральними органами влади активними суб'єктами економічних, політичних та інших відносин стають регіони та міста, відбувається пошук взаємовигідної моделі між "центром" та регіонами, територіальними громадами міст, селищ, сіл та інших населених пунктів, заснованої не на засадах диктату і підпорядкування, а на принципах партнерства та узгоджених дій. До-

свід зарубіжних країн свідчить, що така модель певною мірою уніфікує ці взаємовідносини незалежно від форми державного устрою.

Мета статті. Звернення України до проблем вироблення загальних підходів функціонування місцевої демократії, міжнародних та європейських стандартів, що встановлюють визнані більшістю правила, потребує вивчення зарубіжної практики становлення системи місцевого самоврядування, насамперед у сусідніх країнах. Саме ці аспекти і спробуємо висвітлити у даній статті.

Стан дослідження. На жаль, недостатньо існує наукової літератури у цій сфері, монографій, аналітичних статей. На нашу думку, в Україні та Російській Федерації найбільше досліджуються питання організації та функціонування інститутів місцевої демократії. Так, до проблем публічної влади нам місцевого рівні, її взаємовідносин з іншими органами влади, становлення принципів місцевого самоврядування звертаються українські вчені М.Баймуратов, О.Батанов, В.Борденюк, І.Бутко, Р.Давидов, В.Кампо, М.Козюбра, М.Корнієнко, В.Кравченко, В.Куйбіда, О.Мурашин, Б.Ольховський, М.Орзіх, Ю.Панейко, В.Пархоменко, М.Пітцик, В.Погорілко, М.Пухтинський, В.Рубцов, А.Селіванов, Ю.Тодика, О.Фрицький, В.Шаповал та ін. Юридичній науці також відомі розробки сучасних провідних іноземних науковців – В.Васильєва, І.Видріна, Я.Гонцяжа, О.Кутафіна, Карін Плоккер, Б.Свирського, Г.Холліса, О.Черкасова, В.Чиркіна, А.Шайо, К.Шеремета, В.Ясюнаса та ін.

Виклад основних положень. Насамперед, важливо проаналізувати існуючі міжнародно-правові стандарти як універсального, так і регіонального характеру в сфері місцевого самоврядування. Так, для держав-членів Ради Європи обов'язковим є один з основних правових документів *Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р.*, яка містить стандарти щодо організації управління на місцях на засадах місцевого самоврядування, зобов'язує застосовувати основні правові норми, які гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність місцевих влад. Цей акт характеризують як "стандарт місцевої демократії для країн-членів Ради Європи", "еталон у вирішенні питань місцевого самоврядування для всіх держав-членів європейської співдружності", "один з результатів інтеграційних процесів, що проходять у Західній Європі", співвідносять з ним "правовий простір муніципальної діяльності на сучасному етапі демократичного реформування" [1].

У преамбулі хартії підкреслюється, що місцеве самоврядування – одна з основ демократичного ладу, право громадян брати участь в управлінні суспільними справами. Для забезпечення ефективного, наближеного до громадянина управління створюються органи місцевого самоврядування, наділені реальною владою, правом прийняття владних рішень, мають створюватися демократичним шляхом з широкою автономією від-

носно своєї компетенції, порядку її здійснення. Права територіальних громад та органів місцевого самоврядування мають бути націєно захищені [2]. Збереження і закріплення місцевого самоврядування в країнах Європи є внеском у будівництво Європи на принципах демократії і децентралізації влади. Тому ратифікована, зокрема, Україною ця хартія відповідно до ст. 9 Конституції України стала частиною національного законодавства.

Визнаючи невід'ємність прав громадян на самостійне вирішення місцевих справ через інститути місцевого самоврядування, усвідомлюючи необхідність спільних зусиль щодо підтримки реалізації демократичних принципів і створення дієвих гарантій місцевого самоврядування, з метою координації діяльності законодавчих органів держав-учасниць у реалізації загальнознаних принципів місцевого самоврядування, Міжпарламентська Асамблея Співдружності Незалежних Держав прийняла *Декларацію про принципи місцевого самоврядування в державах-учасницях СНД 1994 року*. Вона, безумовно, покликана сприяти співробітництву пострадянських країн і зближенню національних законодавств у цій сфері.

Під місцевим самоврядуванням у декларації розуміється система організації діяльності населення (місцевих територіальних співтовариств) для самостійного і під свою відповідальність вирішення питань місцевого значення згідно із законами держави (ст.1). Територіальні співтовариства мають право вирішувати всі питання місцевого значення через обрані ними органи місцевого самоврядування чи безпосередньо. Ці права гарантуються конституціями і діючим законодавством.

Рішення органів місцевого самоврядування, прийняті в межах їх компетенції, обов'язкові до виконання і перебувають під державним захистом. Держава приймає заходи щодо підтримки і розвитку місцевого самоврядування. Органам місцевого самоврядування може бути передано (делеговано) здійснення окремих повноважень державних органів влади і управління з одночасним наділенням їх достатніми ресурсами. Здійснення делегованих функцій підконтрольно державі [3].

Декларація 1994 року передбачає, що при підготовці і прийнятті рішень з усіх питань, що безпосередньо стосуються інтересів населення, яке здійснює місцеве самоврядування, державні органи проводять консультації з органами місцевого самоврядування. Їх офіційні звернення, що направляються до державних органів, підлягають обов'язковому розгляду.

Держава здійснює контроль за законністю діяльності органів місцевого самоврядування і не втручається в їх діяльність, якщо вона здійснюється відповідно до законодавства. Законодавством встановлюється відповідальність органів місцевого самоврядування за прийняті ними рішення. Акти органів місцевого самоврядування не повинні суперечити конституції і законам держави, в іншому випадку їх діяльність може бути припинена у встановленому законом порядку.

Згідно зі ст.3 декларації органи місцевого самоврядування відповідальні перед населенням. Власна компетенція таких органів встановлюється законами і повинна забезпечувати можливість самостійного вирішення ними питань місцевого значення. За згодою органів місцевого самоврядування допускається взаємна передача їх повноважень.

Представницький орган місцевого самоврядування обирається населенням шляхом вільних, загальних, рівних, прямих виборів при таємному голосуванні. Порядок взаємодії представницьких і виконавчих органів самоврядування встановлюється законами і статутами місцевого самоврядування.

Законодавство держав-учасниць СНД повинно встановлювати права територіальних співтовариств на матеріально-фінансові ресурси, достатні для самостійного здійснення органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і повноважень. Територіальне співтовариство слід визнати суб'єктом, що здійснює володіння, користування, розпорядження власністю відповідної території (муниципальною, комунальною), наділяти його можливістю самостійно і через органи місцевого самоврядування розпоряджатися матеріально-фінансовими ресурсами. Держава забезпечує відповідність ресурсів повноваженням місцевого самоврядування, встановленим законами.

Представницький орган місцевого самоврядування самостійно приймає місцевий бюджет, що гарантується державною підтримкою розвитку виробничої сфери шляхом податкової, інвестиційної і кредитної політики, наявністю власних бюджетних доходів і достатнім рівнем закріплених доходів; правом органів місцевого самоврядування визначати напрями використання бюджетних засобів; заборонаю на вилучення вільних залишків засобів місцевого бюджету; відшкодуванням збитку, завданого державними органами і органами самоврядування іншого рівня; стабільністю економічного законодавства (ст.4).

Також зазначається, що органи місцевого самоврядування з метою взаємодопомоги, спільного вирішення соціальних, економічних і культурних завдань мають право утворювати асоціації, у т.ч. з участю органів місцевого самоврядування інших держав.

Відповідно до статті 6 декларації невиконання рішень, прийнятих органами місцевого самоврядування або населенням шляхом референдумів і інших форм безпосереднього народовладдя, передбачає відповідальність згідно із законами. Органи місцевого самоврядування мають право звертатися до суду з вимогами про захист своїх прав [4].

Таким чином для Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Росії, Таджикистану, Туркменистану, Узбекистану, України зобов'язання, передбачені у згаданій декларації є частиною національного законодавства і обов'язкові для виконання.

Не у всіх пострадянських країнах, які є предметом дослідження, існує належна нормативна база, яка регламентує загальні засади місцевого самоврядування. У 1992–1993 рр. у більшості з них були прийняті нові конституції і цікавим є порівняльний аналіз їх текстів, де закріплено докорінні зміни в політичному, економічному і соціальному житті. Порівнюючи спільне і особливе в текстах згаданих конституцій, доцільно зіставити, насамперед правові принципи організації системи місцевого самоврядування у незалежних державах.

Аналіз конституцій середньоазіатських республік і Республіки Білорусь свідчить, що в них порівняно з Конституцією України, Молдови, Російської Федерації та балтійських республік більш чітко виражений принцип єдності державної влади.

В Україні основні принципи локальної демократії містяться в Конституції України 1996 р. та Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 р. Основний закон принципово повному підходить до організації та функціонування системи місцевого самоврядування, її взаємодії з органами державної влади. Поняття "державне управління" в Конституції України вже замінено поняттям "виконавча влада" і "місцеве самоврядування" (ст.119). Фактично функції державного управління передаються територіальним громадам сіл, селищ, міст безпосередньо або через створені ними органи місцевого самоврядування (ст.143) і органам виконавчої влади [5]. Конституція України значно підвищує роль і значення місцевого самоврядування у вирішенні багатьох місцевих проблем (ст.ст.7, 19). Відповідно до ч.3 ст.143 Конституції України органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади.

Проте належним чином не враховані рекомендації Конгресу місцевих та регіональних влад Європи (КМРВЕ) в Україні, зокрема, щодо відповідного нормативного визначення терміну "компетенція місцевого самоврядування"; закріплення принципу правової, організаційної і матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування; забезпечення радам усіх рівнів можливості мати не лише підзвітні, але й власні, підпорядковані їм адміністративні органи; уточнення делегованих повноважень, які для місцевих виборних представників та їх виконавчих органів представляють накладений ззовні диспропорційний тягар [6].

Це, у свою чергу, зумовлює подальший процес реформування органів державної влади місцевого самоврядування, внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, наприклад, до Конституції, закону про місцеве самоврядування тощо.

Російська Федерація має розвинену систему місцевого самоврядування. Основні засади діяльності населення щодо здійснення місцевого самоврядування закріплюються в Конституції РФ, федеральних законах, законах суб'єктів РФ, інших нормативних актах (Статут міста Москви

1995р., Закон м. Москви "Про районну управу в м. Москва" 1996р., переважна більшість міст, районів мають свої статuti, положення "Про сходи громадян за місцем проживання", "Про старости, селищні й сільські округи").

Влада згідно зі ст.3 Конституції Російської Федерації здійснюється на родом через органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (ст.12) не входять до системи органів державної влади.

Особливе місце займає Федеральний закон РФ "Про загальні принципи організації місцевого самоврядування в Російській Федерації", що має профільний характер і міститься ряд термінів, які визначають принципи локальної демократії - законодавчі, територіальні, фінансово-економічні основи місцевого самоврядування. Потенціал безпосередньої демократії передбачають загальні принципи місцевого самоврядування, а саме:

- самостійність місцевого самоврядування;
- виборність органів і посадових осіб місцевого самоврядування;
- відкритий і публічний характер (гласність) їх діяльності;
- використання місцевих звичаїв і традицій в організації та діяльності місцевого самоврядування;
- право муніципальних утворень на об'єднання [7].

Таке становище спостерігається і при дослідженні статутів (основних законів) суб'єктів РФ, у яких знаходять своє закріплення принципи місцевого самоврядування відповідно до особливостей його здійснення в конкретних регіонах країни. Так, наприклад, Статут Псковської області до принципів місцевого самоврядування, що здійснюються на її території, вважає належними:

- державні гарантії місцевого самоврядування;
- організаційну відособленість місцевого самоврядування, його органів у системі управління державою і взаємодію з органами державної влади в здійсненні загальних завдань і функцій;
- самостійне визначення співтовариством структури органів місцевого самоврядування;
- визнання за місцевим співтовариством власних повноважень, самостійності при вирішенні питань місцевого значення, виходячи з цих повноважень;
- достатність матеріальних і фінансових ресурсів для виконання функцій місцевого самоврядування;
- відповідальність їх органів і посадових осіб перед місцевим співтовариством;
- економічну й фінансову самостійність, самостійне управління й розпорядження муніципальною власністю, формування, затвердження й виконання місцевого бюджету [8].

Аналогічні основні засади системи місцевого самоврядування передбачають статuti інших областей цієї держави.

Загалом місцеве самоврядування у цій сусідній країні здійснюється громадянами шляхом референдуму, виборів, інших форм прямого волевиявлення, через виборні та інші органи місцевого самоврядування. Відповідно до ст.131 Конституції РФ місцеве самоврядування здійснюється у міських, сільських поселеннях та на інших територіях з урахуванням історичних та інших місцевих традицій. Структура органів самоврядування визначається населенням самостійно.

Проте закріпивши принцип самостійності місцевого самоврядування, Конституція перешкоджає широкому, законодавчо не санкціонованому застосуванню механізмів адміністративного впливу органів (посадових осіб) державної влади на органи (посадових осіб) місцевого самоврядування. Встановлені на федеральному рівні "рамки" у законі залишились незаповнені і суб'єкти РФ часто дублювали федеральне регулювання, тобто залишали його "рамковим", а муніципальні утворення не мали ресурсів для розробки і прийняття відповідних нормативних актів, що призвело до їх бюрократизації, безконтрольності, неефективного використання місцевих фінансів тощо [9]. На загальнодержавному рівні не були врегульовані питання визначеності територіальної організації місцевого самоврядування, структури та компетенції органів місцевого самоврядування, їх фінансування, "віддаленості" від населення і т.д. Тому очевидною стала конституційна, адміністративна, муніципальна та інші реформи.

В Естонській Республіці вирішенням усіх питань місцевого життя та його устроєм займаються органи місцевого самоврядування, які діють на підставі закону самостійно. Ті чи інші обов'язки можуть бути покладені на ці органи лише на підставі закону або за погодженням з ними. Одницями місцевого самоврядування є повіти і міста, а їх представницькими органами – Ради.

Право на самоврядування гарантується державним територіально-адміністративним одиницям Литовської Республіки, що здійснюється через відповідні Ради самоврядувань. Держава надає підтримку органам самоврядування, які у межах встановленої законами компетенції діють вільно і самостійно. Нагляд за дотриманням органами самоврядування Конституції та законів, за виконанням рішень уряду здійснюється призначеними урядом представниками.

Публічне управління в адміністративно-територіальних одиницях Молдови ґрунтується на принципах місцевої автономії, децентралізації громадських служб, виборності влади, місцевого публічного управління і консультацій з громадянами про найважливіші питання місцевого значення. Владою публічного управління, що здійснює місцеву автономію в селах і містах, є місцеві виборні ради і примари. Районна рада координує

діяльність сільських та міських рад в управлінні громадськими справами районного значення. (ст.ст.109, 112 Конституції).

Проте інші положення зустрічаються в конституціях середньоазіатських республік. До системи державної влади Конституція Узбекистану включає представницькі органи влади в областях, районах і містах (крім міст районного підпорядкування, а також районів, що входять до складу міст), які вирішують питання, віднесені до їх компетенції, виходячи з інтересів держави і громадян. При цьому рішення вищестоящих органів, прийняті в межах наданої їм компетенції, обов'язкові до виконання нижчестоящими органами. І лише на рівні кишлаків та аулів, а також у махаллях міст, селищ, кишлаків і аулів відповідно до ст.105 конституції з'являються органи самоврядування – сходи громадян, котрі на 2,5 роки обирають голову (аксакала його радників) [10].

У Конституції Туркменистану зазначається, що у систему самоврядування входять лише низові ланки представницьких органів народної влади – генгеші (на території шахерів, селищ, осту). До відання генгеші належить визначення головних напрямів економічного, соціального та культурного розвитку своїх територій, а не лише вирішення "питань місцевого значення" (ст.130 Конституції).

Конституція Республіки Казахстан проголошує, що з метою здійснення державного управління територія республіки поділяється на адміністративно-територіальні одиниці. Вирішення питань місцевого значення здійснюється місцевими представницькими і виконавчими органами, які забезпечують реалізацію Конституції, законів, актів Президента та Кабінету Міністрів республіки. Глава місцевого виконавчого органу є безпосереднім представником Президента Республіки у відповідній адміністративно-територіальній одиниці і здійснює на її території функції державного управління.

Закон Республіки Казахстан "Про місцеве державне управління в Республіці Казахстан" 2001р. передбачає, що місцеві депутати здійснюють свої повноваження на професійній основі. Проте масліхати будь-якого рівня мають потребу у прийнятті закону про місцеве самоврядування. Масліхати як особлива ланка державного механізму, що не знаходиться в адміністративному підпорядкуванні Президенту, уряду чи центральним виконавчим органам РК, формально не зв'язані з ними. Тим не менше вони є ланкою місцевого державного управління, що означає, повинні організовувати свою діяльність на основі загальнодержавної політики і дотримуватись загальнодержавних стандартів у своїй діяльності [11].

Міське управління та самоврядування у Республіці Білорусь здійснюється громадянами через місцеві Ради депутатів, виконавчі та розпорядчі органи, органи територіального громадського самоврядування, місцеві

референдуми, збори та інші форми прямої участі в державних та громадських справах.

Відмінною ознакою організації та діяльності такого демократичного інституту у цій країні є те, що місцеві Ради депутатів, виконавчі та розпорядчі органи у межах компетенції розв'язують питання місцевого значення виходячи із загальнодержавних інтересів та інтересів населення, яке проживає на відповідній території, виконують рішення вищих державних органів. Рішення місцевих Рад депутатів, що не відповідають законодавству, як це передбачає ст.122 Конституції Республіки Білорусь 1994р., анулюються радами депутатів вищого рівня, а такі рішення місцевих виконавчих та розпорядчих органів – вищими виконавчими, розпорядчими органами і Президентом.

Як бачимо, порівняльний аналіз систем державної влади і місцевого самоврядування, закріплених у конституціях та інших нормативних актах України, Республіки Білорусь, Молдови, Російської Федерації, прибалтійських і середньоазіатських республік, дає суперечливу картину трансформаційних процесів, що відбуваються в цих республіках. Іншого і не може бути в умовах, коли відбувається боротьба між різними напрямками розвитку самих держав.

Незважаючи на певні відмінності в системі місцевого самоврядування України та інших молодих європейських країн, можна дійти висновку, що основні засади місцевого самоврядування розуміються і застосовуватися у зв'язку з населенням, його діяльністю щодо реалізації інтересів місцевого співтовариства, вирішення завдань місцевого значення (ст.140 Конституції України).

Порівняльний аналіз систем місцевого самоврядування дозволяє зробити наступні **висновки**:

1) місцеве самоврядування є необхідним елементом демократичної організації державного і суспільного життя кожної держави;

2) необхідно розрізняти місцеве управління як інститут держави і місцеве самоврядування як інститут суспільства. Механізми управління і самоврядування, викладені в конституціях пострадянських республік, свідчать, що вони чітко розрізняють ці явища;

3) історичним досвідом розвитку середньоазіатських республік та Республіки Білорусь вироблено специфічні форми місцевого самоврядування, які істотно відрізняються від західних схем;

4) система місцевого самоврядування в тому вигляді, в якому вона закріплена конституціями України, Російської Федерації, Молдови та прибалтійських країн, не сприйнята більшістю республік Середньої Азії. Так, у Туркменістані виконавчу владу на місцях здійснюють хякіми – представники глави держави, які призначаються і звільняються з посади Президентом і йому підзвітні. У Казахстані глава місцевого виконавчого

органу виступає безпосередньо представником Президента республіки у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;

5) принцип поділу влад на рівні місцевих органів влади і управління у більшості пострадянських країн не сприйнятий. Зокрема, згідно з Конституцією Киргизстану виконавча влада на місцях діє в умовах повної відсутності там органів представницької влади тощо.

У Європейській хартії місцевого самоврядування, Декларації про принципи місцевого самоврядування в державах-учасниках СНД та інших документах закріплено рамкові норми міжнародного характеру, без визнання державами яких і закріплення у внутрішньому законодавстві, їх виконання, важко говорити про спільні підходи країн до проблем становлення і функціонування місцевих співтовариств, їх представницьких органів як основи демократичного устрою, про гармонізацію національного законодавства в цій сфері і, отже, про домінування інтеграційних тенденцій у Європі.

Використана література:

1. Пухтинський М. Прийняття в Україні головних засад Європейської Хартії про місцеве самоврядування // Юридический вестник. - 1995. - № 1. - С. 139; Камінська Н.В. Муніципальне право України: навч.-метод. посібник. - К.: КУТЕП, 2013. - 138 с.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р.; Пояснювальний коментар до Європейської Хартії місцевого самоврядування. - Страсбург: Видання Ради Європи, 1994. - 13 с.; Принципи Європейської Хартії місцевого самоврядування: Навч. посібник / М. Пітчик, В. Кравченко, Е. Моньйо, В. Черніков. - К.: Клевер, 2000. - С.105; Баймуратов М.А. Европейские стандарты локальной демократии и местное самоуправление в Украине. - Х.: Одиссей, 2000. - С. 18-24;

3. Декларация о принципах местного самоуправления в государствах-участниках Содружества от 29 октября 1994 года // Информационный бюллетень Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств. - 1995. - №6. - С. 85-89.

4. Ковешников Е.М., Марченко М.Н., Стещенко Л.А. Конституционное право стран Содружества Независимых Государств. - М.: Норма, 1999. - С. 399.

5. Головченко В., Корпань О. Конституційні принципи місцевого самоврядування // Право України. -1998. - №3. - С.14-17.

6. Рекомендації Конгресу місцевих та регіональних влад Європи №48 (1998) 28 травня 1998р., №102 (2001) 13 листопада 2001р. щодо місцевої та регіональної демократії в Україні// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.coe.org/cplre/>

7. Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации: Федеральный закон РФ 2003 г. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://russia.odn.org.ua/index.html>

8. Уставы (Основные законы) субъектов Российской Федерации. – М., 1997. – С. 214-215, 397.

9. Пешин Н.Л. Проблемы реализации принципа самостоятельности местного самоуправления // Конституционное и муниципальное право. – 2005. – №4. – С.38-40; Шеремет К.Ф. Становление правовой базы местного самоуправления в Российской Федерации // Местное самоуправление: современный российский опыт законодательного регулирования: Учеб. пособие. – М., 1998. – С. 47; Шутрина Е.С. Муниципальное право. – М.: Дело, 1999. – С. 83.

10. Конституції нових держав Європи та Азії/ Упор. С.Головатий. – К., Вид-во "Право", 1996. – С.364; Карлов А.А. Формирование института местного самоуправления. – К., 1993. – С. 46.

11. Сагидькова А.Н., Жанузаконва Л.Т. Проблемы взаимоотношений местных представительных органов с высшими и центральными органами Республики Казахстан // Конституционное и муниципальное право. – 2004. – № 4. – С.44.

УДК 342.572 (73)

В.Ф.Нестерович

ВИДИ ВПЛИВУ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ПРИЙНЯТТЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

У статті розглянуто види впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів. Констатовано, що диференціація впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів на види є одним із основних засобів теоретичної ідентифікації його змісту, виокремлення сутнісних особливостей та визначення меж правового врегулювання даного явища.

Ключові слова: *види, вплив, громадськість, прийняття, нормативно-правові акти.*

В статье рассмотрены виды влияния общественности на принятие нормативно-правовых актов. Констатировано, что дифференциация влияния общественности на принятие нормативно-правовых актов на виды являются одним из основных средств теоретической идентификации его содержания, выделение существенных особенностей и определение границ правового регулирования данного явления.

Ключевые слова: *виды, влияние, общественность, принятия, нормативно-правовые акты.*

The article considers the types of public influence on the adoption of regulations. Stated that differentiation public awareness of adoption regulations on types is one of the main theoretical tools identify its contents, isolating the essential features and the limits of legal regulation of this phenomenon.